یادداشت

دریچه‌ای هرچند کوچک برای آغاز تعاملات جهانی رئیس‌جمهور پزشکیان

منصور انصاری
روزنامه‌نگار

آشکار است اگر دکتر پزشکیان، رئیس‌جمهور دولت چهاردهم، بخواهد فقط به بخش کوچکی از شعارهای تبلیغاتی خود در مناظره‌های انتخاباتی در حوزه تعاملات جهانی تحقق ببخشد و دریچه‌هایی هرچند کوچک به عرصه دیپلماسی بین‌الملل بگشاید، با توجه به سابقه و سلطه نوعی از رویکردهای بدبینانه در مؤلفه‌های قدرت و جناح‌های سیاسی کشورمان نسبت به جهان غرب، اعم از آمریکا و اروپا که هم‌اکنون هژمونی اقتصاد جهانی را بر عهده دارند، باید از جایی که حساسیت‌های کمتری به آن وجود دارد کار را شروع کند.

یکی از این دریچه‌های کمتر تعریف‌شده و کم‌پیشینه که خود پیوند درونی با تعاملات عینا موجود هژمونیک جهانی دارد و در چارچوب نظریه هم‌گرایی با تکیه بر هم‌گرایی منطقه‌ای تعریف می‌شود، اتحادیه گمرکی (costumes union) است. اتحادیه‌ای مثبت و سازنده که منافع ملی کشورمان را تأمین می‌کند و به پایداری مناسبات بازرگانی صلح‌آمیز منطقه‌ای منجر می‌شود.

در این عرصه، کشور ما نسبت به برخی از کشورهای منطقه از نظر مبادلات بازرگانی دست بالاتر و ابتکار عمل بیشتری دارد که می‌تواند در صورت تداوم و پایداری، به هژمونی ایران در این حوزه بینجامد.

تشکیل چنین اتحادیه‌ای که می‌تواند توسط وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صمت و سازمان گمرک ایران انجام شود، سرآغاز ورود به بعضی از تعاملات بازرگانی گسترده و جهانی خواهد بود و به‌مثابه تمرین و آزمونی آغازین است که به سود حاصل از هم‌گرایی اقتصادی و تأثیرات رفاهی آن در کشورهای هم‌پیمان و ذی‌نفع می‌انجامد؛ همان‌گونه که بسیاری از کشورهای منطقه دیری است در عرصه‌هایی این‌چنینی جولان می‌دهند و نفع بسیار می‌برند. همچنین این اقدام حسب ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر در منطقه می‌تواند در مدتی کوتاه شکل بگیرد و کشور ما را از اعمال تعرفه‌های کم‌وبیش هرازگاهی نجات دهد؛ زیرا نظریه اتحادیه گمرکی می‌گوید چند کشور هم‌جوار می‌توانند بر اساس فرایند هم‌گرایی و داوطلبانه که با اجماع حاصل می‌شود، نسبت به کالاهای هم تعرفه نداشته باشند و یک ساختار موقت یا پایدار تجارت آزاد را بین خود بدون دغدغه تغییرات مداوم تعرفه‌ای اعمال کنند.

به بیان دیگر، فرض اساسی نظریه اتحادیه گمرکی این است که اگر تجارت کاملا آزاد باشد، افراد در همه کشورها از این امکان برخوردار می‌شوند که کالای مدنظر خود را با ارزان‌ترین قیمت تهیه کنند.

اتحادیه گمرکی یعنی چند کشور بر مبنای یک قرارداد موانع گمرکی را از روابط تجاری میان خود برمی‌دارند، اما تعرفه مشترکی در قبال سایرین خواهند داشت. این نظریه وقتی اجرائی شود، مردم کشورهای هم‌جوار می‌توانند با قیمت‌های ارزان‌تری به کالاهای مورد نیاز خود دست یابند که در نهایت و پس از استقرار، خودبه‌خود نوعی دوستی و پایداری پیوند میان کشورها برای تحکیم صلح فراهم می‌شود.

یکی از نظریه‌پردازان حوزه هم‌گرایی به نام والتر مَتلی (Mattli,۱۹۹۹) در کتابش به نام The Logic of Regional Integration، نام این اتحادیه گمرکی را «تحریف تجارت» نامیده است که مزیت آن فقط نصیب کشورهای هم‌جوار و هم‌پیوند می‌شود. اینکه کشورهای غیرهم‌جوار و دوردست هم بتوانند در چارچوب اتحادیه گمرکی عمل کنند، فرضی است که البته محال نیست. نمونه بارز این نوع تعامل منطقه‌ای میان کشورهای اروپایی و انگلستان قبل از برگزیت وجود داشت و هنوز هم با قدرت و قوت میان ۲۷ کشور اروپایی وجود دارد. پیمان‌هایی مانند نفتا نیز با کمی تساهل از همین دست هستند که در سال ۱۹۹۴ برای رفع موانع صادراتی میان سه کشور آمریکا، کانادا و مکزیک منعقد شد. پیمان‌های بسیار دیگری مانند اوراسیا، شانگهای و... نیز هم‌اکنون در صحنه تعاملات و مبادلات جهانی تعیین‌کننده و منشأ اثر هستند. در حال حاضر اخبار متعدد و گوناگونی درباره حجم کالاهای صادراتی و میزان ارزی آن از سوی ایران به این کشورها به‌ویژه کالاهای کشاورزی و فراورده‌های غذایی در رسانه‌ها انعکاس می‌یابد که متأسفانه هیچ‌کدام از مواهب این قاعده برخوردار نیستند.

نکته حائز اهمیت این است که کشور ما به‌ویژه وزارت جهاد کشاورزی، برای تنظیم بازار و تشویق و افزایش صادرات، لامحاله به کاهش یا حذف تعرفه برای کالاهای مختلف حتی بعضی کالاهای اساسی مانند گوشت مرغ، تخم‌مرغ، پیاز، سیب‌زمینی و... می‌پردازد که نفع این حذف و کاهش به‌طور مستقیم نصیب کشورهای واردکننده منطقه که تعداد آنها غالبا به بیش از ۱۵ کشور می‌رسد، می‌شود؛ اما در بحث نظریه اتحادیه گمرکی این بهره‌مندی از منظر دستیابی به کالاهای ارزان نصیب مردم کشور ما نیز می‌شود. چه‌بسا ما واردکننده مثلا پیاز، برنج و برخی کالاهای دیگر از پاکستان باشیم. به‌علاوه، دیری است که با روش‌های فرتوت سنتی صادرات یا واردات خطی، حتی بدون پروتکل با کشورهای متقابل نمی‌توان تحول‌آفرینی کرد. بنابراین رئیس‌جمهور چهاردهم که خواستار تعاملات جهانی برای برون‌رفت از مخمصه ویران‌کننده اقتصادی کشور است، شایسته است برای ایجاد چنین اتحادیه‌هایی برنامه‌ریزی‌های جدی‌تر و سازماندهی بیشتری داشته باشد تا کشور، خود را در شیوه‌های مدرن روابط بازرگانی و اقتصاد سیاسی چه در منطقه و چه در عرصه جهان دریابد.

«شرق» استدلال‌های موافقان و مخالفان ارز تک‌نرخی را بررسی می‌کند

دوراهی دلار

عکس: AP

مهفام سلیمان‌بیگی: زمزمه ارز تک‌نرخی با ورود مسعود پزشکیان به ساختمان پاستور دوباره بالا گرفته است. دولت می‌گوید تصمیم دارد با کاهش فاصله نرخ ارز نیما و ارز بازار آزاد به صورت تدریجی به ارز تک‌نرخی برسد. رخدادی که در دولت گذشته با حذف ارز چهار هزارو ۲۰۰ تومانی و جایگزینی ارز نیما تجربه شد اما با سقوط ارزش ریال و صعود قیمت دلار، شکاف قیمت ارز ترجیحی و ارز بازار آزاد دوباره برگشت. تک‌نرخی‌شدن ارز همواره موافقان و مخالفانی داشته است که هرکدام برای استدلال‌های خود نکات قابل توجهی بیان می‌کنند.

موافقان و مخالفان چه می‌گویند؟

عبدالناصر همتی، وزیر اقتصاد، از همان روز معارفه خود در پنجم شهریورماه تکلیف را یکسره کرد و به‌صراحت گفت وزارت اقتصاد برنامه دارد تا تعدد نرخ‌های ارز را کاهش دهد.

به نظر می‌رسد وزیر اقتصاد عزم خود را جزم کرده تا ماجرای ارز ترجیحی را یک بار برای همیشه از اقتصاد کشور حذف کند. از همین رو، طی مدت کوتاهی که در وزارت اقتصاد مستقر شده، چندین بار از ضرورت افزایش قیمت ارز نیمایی و رسیدن آن به ارز آزاد سخن گفته است. او در جمع خبرنگاران در حاشیه همایش بانکداری اسلامی گفت: «باید قیمت ارز نیما افزایش یابد و نرخ ارز آزاد را پایین بیاوریم. باید نرخ ارز نیما به ارز آزاد نزدیک شود».

به باور وزیر جدید اقتصاد نباید ارز چندنرخی داشته باشیم؛ هرچند از بیرون فشار می‌آورند، اما بانک مرکزی نباید اجازه وقوع چنین مسئله‌ای را بدهد. چراکه نتیجه کار بانک مرکزی در تثبیت نرخ اسمی ارز با تورم ۴۰درصدی باعث کاهش شدید نرخ حقیقی ارز، لطمه‌خوردن صادرات، ضربه‌دیدن تراز تجاری، لطمه‌خوردن بودجه دولت، فشار به بانک مرکزی برای اضافه‌برداشت پول و درنهایت چاپ پول و افزایش تورم می‌شود. بنابراین این دور باطل باید توسط بانک مرکزی شکسته شود. طبیعتا نخستین کسانی که از این تصمیم استقبال می‌کنند، صادرکنندگانی هستند که مدت‌هاست با نرخ ارز نیمایی مشکل دارند؛ به‌ویژه صادرکنندگان عمده شامل شرکت‌های پتروشیمی، فولادی و معدنی هستند که همواره تمایل دارند ارز خود را به‌جای فروش اجباری با نرخ نیما (حدود ۴۵ هزار تومان) با نرخ آزاد (۶۰ هزار تومان) بفروشند و سود بیشتری کسب کنند. پس از آنان فعالان بورسی هستند که مایل‌اند ارز نیمایی گران شود تا سهام شرکت‌های صادراتی رشد کرده و سود بیشتری به دست آورند. دسته سوم متخصصانی هستند که معتقدند سیاست ارز ترجیحی از ابتدا هم نتیجه‌ای جز هدررفت منابع دولت و تأمین رانت عده‌ای خاص نداشته و با وجود تخصیص ارز ترجیهی، مصرف‌کنندگان کالاهای ترجیحی را با قیمت ارز آزاد خریداری می‌کنند. در مقابل اما برخی دیگر از کارشناسان اعتقاد دارند تجربه دو دهه اخیر نشان داده است هرگاه نرخ ارز نیما یا سایر ارزهای دولتی افزایش یافته، مجددا پس از دوره‌ای کوتاه نرخ ارز آزاد هم بالاتر رفته است. بااین‌حال حتی اگر این بار خوش‌بینانه این احتمال را هم در نظر نگیریم، شکی نیست که این اقدام دست‌کم سبب افزایش قیمت انواع کالا خواهد شد؛ چراکه محل خرج ارز نیمایی فعلی، مواد اولیه وارداتی برای کارخانجات است. وقتی ارز مواد اولیه این کارخانجات حدود ۳۰ درصد گران شود، هزینه تمام‌شده تولیدات آنها هم بالا رفته و با موج تورم جدید در اقتصاد مواجه خواهیم بود.

تک‌نرخی‌کردن ارز فساد را از بین می‌برد

با وجود این تناقضات و شرایط حساس، تصمیم درست چه می‌تواند باشد و اگر وزیر اقتصاد روی تصمیم خود پافشاری کند، باید منتظر چه اتفاقاتی باشیم؟ علی شریعتی، عضو اتاق بازرگانی، در پاسخ به این سؤالات به «شرق» می‌گوید: «ارز ترجیحی گرفتاری ناشی از تحریم‌هاست. این گرفتاری از دولت حسن روحانی با ارز چهار هزارو ۲۰۰ تومانی شروع شد. در واقع دولت به علت کمبود منابع ارزی مجبور به این کار شد و در ابتدا ارز چهار هزارو ۲۰۰ تومانی به همه واردکنندگان پرداخت شد اما درنهایت پرداخت ارز ترجیحی به چند نوع کالای اساسی محدود شد. این سیاست هزینه‌های زیادی در بر داشت و متأسفانه آن‌قدر که برای دولت هزینه برداشت، سر سفره مردم نیامد. بعد از آن هم دولت به سمت ارز نیمایی رفت و ارز نیمایی هم اتفاقاتی در چند سال اخیر رقم زد که تأسف‌آور بود. برای مثال برخی واردکنندگان ارز زیادتر از نیاز ارز گرفته و در ازای آن کالایی وارد نمی‌کردند یا جنس‌های ارزان‌تری می‌آوردند؛ چراکه اختلاف قیمت ارز نیما و بازار آزاد بیش از ۲۰ درصد بود و واردات را بسیار جذاب‌تر از آنچه بود، می‌کرد». او توضیح می‌دهد که سیاست‌گذاری‌های اقتصاد به سمتی رفته که همواره واردات جذاب‌تر از صادرات بوده است. تا جایی که کمتر می‌بینید مقامات و فرزندان آنها بعد از بازنشستگی سمت صادرات بروند، درحالی‌که بیشتر آنها دستی در واردات دارند. به گفته شریعتی: «صادرکنندگان همواره با گرفتاری‌های متعدد و پیچیده‌ای مواجه بوده‌اند و در ماجرای ارز نیما آنها برای ادامه حیات مجبور هستند ارز را بازگردانند و به قیمت پایین بفروشند. اما واردکنندگان برای دریافت ارز ارزان و فروش آن به نرخ بازار آزاد و بالاتر ده‌ها راهکار متقلبانه پیش‌رو دارند». این فعال اقتصادی همچنین توضیح می‌دهد: «ارز نیمایی یک امتیاز است. هرچقدر هم که برای آن سامانه و قوانین سفت‌وسخت بگذارند باز هم به‌مثابه دادن یک چاقوی برنده به دست افراد است. برخی واردکنندگان کالاهای ارزان می‌آورند و بیش‌اظهاری می‌کنند. ولی قرار است از این پس در تالار بانک مرکزی صادرکنندگان ارز خود را با واردکنندگانی که ارز می‌خواهند، مبادله کنند تا هم صادرکننده ارز خود را به قیمت بهتری بفروشد و هم معامله شفاف باشد. مخالفان می‌گویند با این روش کالاها گران‌تر به دست تولیدکنندگان می‌رسد و هزینه تولید بالا می‌رود. اما من می‌گویم این ادعا فقط روی کاغذ اتفاق می‌افتد و در عمل این اتفاق رخ نمی‌دهد. مثل وقتی سال‌ها ارز چهار هزار و ۲۰۰ تومانی دادیم ولی در عمل اثری ندیدیم؛ چون تولیدکنندگان با پیش‌بینی سود و تورم قیمت‌گذاری می‌کنند و این موارد را از پیش حساب کرده‌اند. پس با کم‌شدن فاصله ارز نیما و ارز آزاد فقط منابع دولت کمتر مصرف می‌شود. ضمن اینکه هیچ‌کس مخالف حمایت از تولیدکنندگان نیست، اگر دولت می‌خواهد حمایت کند راهش فراوان است، چرا ارز ارزان؟ می‌توان ارز به قیمت بازار دهد اما براساس شاخص‌های قابل اندازه‌گیری مثل تعداد نیروها، کالای تولیدی و... به آنان وام‌های ارزان یا سایر مشوق‌ها را بدهد». به گفته او بزرگ‌ترین فسادی که اخیرا توسط نیروهای نظارتی کشف شده در همین حوزه بوده است. یکی از شرکت‌های بزرگ لوازم خانگی برای واردات ارز گرفته اما کالایی که آورده یک‌دهم قیمت ارزی بوده که گرفته است. یعنی این واردکننده فاکتورسازی کرده یا در مواردی ماده نهایی را به اسم محصول اولیه آورده است. شریعتی معتقد است این مورد یکی از هزاران مثال فسادی است که اختلاف نرخ ارز نیما و آزاد ایجاد کرده است. به باور این عضو اتاق بازرگانی، دولت حتی در فرایند حمایت از تولیدکننده هم خود را فریب داده است. یکی از مصادیق این ادعا محدودیتی است که در چند ماه گذشته برای واردات اعمال شده و اولویت واردات به تولیدکنندگان داده شده است. نتیجه این سیاست امضاهای طلایی شد؛ چون عمده تولیدکنندگان به بازرگانان گفتند که اگر بار می‌خواهید می‌توانید پولی به ما بدهید تا با استفاده از اسم ما واردات انجام دهید. او می‌افزاید: «از همین رو نزدیک‌شدن نرخ نیمایی به نرخ ارز آزاد بسیار خوب است؛ چون در آن تبعیض صنفی وجود ندارد. اگر حمایت از تولیدکنندگان هم به شکل دیگری کنار آن باشد بسیار خوب است و قاطعانه می‌گویم که اگر فاصله کم و کمتر شود می‌بینیم که مقدار و ارز واردات بسیار کمتر می‌شود چون بسیاری از این موارد فاکتورسازی است. مثلا ۱۰۰ هزار دلار می‌گیرند ولی فقط ۶۰ هزار دلار وارد می‌کنند».

زمان برای تک‌نرخی‌شدن ارز مناسب نیست

این در حالی است که مرتضی افقه، اقتصاددان مخالف این رویکرد است. او به «شرق» توضیح می‌دهد: «اصل اینکه ارز در کشور تک‌نرخی باشد بسیار مطلوب است مشروط به اینکه در بازار آزاد و به خودی خود رخ دهد؛ به‌گونه‌ای که سطح رفاه مردم را افزایش دهد. در شرایطی که ما حدود هفت سال است که در تحریم هستیم و فعلا هم با توجه به شرایط تنش منطقه، انتخابات آمریکا و مسائل داخلی چشم‌اندازی برای رفع تحریم وجود ندارد، تک‌نرخی‌کردن ارز عملا به معنی افزایش قیمت ارز است. اگر این اقدام در شرایط فعلی رخ دهد نتیجه آن شبیه همان کاری است که آقای رئیسی، به‌رغم توصیه‌های برخی کارشناسان کردند و حذف ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی موجب رشد ۶۰ درصدی تورم شد. این اتفاق با افزایش نرخ ارز نیما نیز تکرار می‌شود. فقط چون اختلاف قیمت بین ارز نیما و آزاد از ترجیحی و نیما کمتر است، شدت فشار کمتر خواهد بود». افقه ادامه می‌دهد: «در آستانه ورود دولت جدید که مختصر سرمایه اجتماعی دارد، این اقدام هم می‌تواند فشار زیادی به مردم بیاورد و هم این سرمایه اجتماعی را از بین برود. بنابراین نه افزایش قیمت بنزین، که در حال فضاسازی برای آن هستند و نه بحث تک‌نرخی‌شدن بهای ارز درحال‌حاضر بستر و زمینه مناسب ندارد. مشخصا دولت کسری بودجه و مشکلات زیادی دارد و امکان افزایش از طرق دیگر هم از دست داده است؛ زیرا مالیات‌ها را تا سقف افزایش داده و اوراق هم تا جایی که بازار کشش داشته فروخته است، بیشتر اموال دولتی هم فروخته شده و احتمالا دیگر چیزی در دست دولت نیست. بنابراین بهتر است یا از طریق کاهش هزینه‌ها کسری را کنترل کند یا از صندوق توسعه ملی تا زمان رفع تحریم و آزادشدن منابع ارزی وام بگیرد؛ چراکه اصل مشکل ساختارهای ناکارآمد است و دولت باید برای اصلاح این ساختارهای ضدتولید و ضدتوسعه اقدام کند که البته این اقدام زمان‌بر است». او در پاسخ به اینکه پس با رانت ناشی از ارز ترجیحی و مشکلاتی که در فرایند تخصیص و گمرک ایجاد کرد چه باید کرد، می‌گوید: «این فرض که مشکلات و موانع موجود در صادرات و واردات و گمرک مربوط به نرخ ارز است یک فرض غلط است. بیشتر این موارد به بوروکراسی اداری در ایران بازمی‌گردد که ریشه در نظام انتصاب افراد ناشایست و نظام ارزشی ضدتولید و ضدتوسعه دارد. ضمنا این موضوع نمی‌تواند تأثیر چندانی در روان‌شدن و بهبود جریان صادرات و واردات داشته باشد و ضربه به معیشت مردم را جبران کند یا حتی پوشش بدهد. نکته دیگر اینکه فشارهای متعدد اجتماعی و اقتصادی سبب شده است که مردم در آستانه صبر قرار بگیرند و مشخص نیست بتوانند فشار بیشتر را تحمل کنند یا خیر. دولت فعلی باید تجارب تنش‌های سیاسی و اجتماعی ۹۶ و ۹۸ را در تصمیم‌گیری‌هایش لحاظ کند تا جلوی مشکلات جدید را بگیرد».

مراسم معارفه رئیس جدید سازمان بورس برگزار شد

مراسم معارفه رئیس سازمان بورس برگزار شد. حجت‌اله صیدی اخیرا با پیشنهاد وزیر اقتصاد و با رأی شورای عالی بورس، به عنوان رئیس جدید سازمان بورس و اوراق بهادار انتصاب شد که از سوابق او می‌توان به مدیرعاملی بانک صادرات ایران اشاره داشت. پیش از این مجید عشقی در مهر سال ۱۴۰۰ ریاست این سازمان را بر عهده گرفت و در فروردین ۱۴۰۳ برای یک دوره دو سال و نیمه دیگر در این سمت ابقا شد که با حواشی پیش‌آمده در رابطه با دریافت وام از سوی مدیر و برخی از اعضای هیئت‌مدیره سازمان بورس از سمت خود استعفا داد. به گزارش ایسنا، عبدالناصر همتی در مراسم تکریم و معارفه ریاست جدید سازمان بورس و اوراق بهادار گفت: مقام معظم رهبری امسال را به عنوان جهش تولید نام‌گذاری کردند و این موضوع برای ما خیلی مهم است که در این راستا چه کاری می‌توانیم انجام دهیم. امروز آمارهای بانک مرکزی نشان می‌دهد که توفیق ما در این راستا خیلی مطلوب نیست و حتی بعید است به رشد چهاردرصدی در پایان سال برسیم. بخش مهمی از تولید به بازارهای مالی باز می‌گردد. کشورهای مهم اقتصادی در دنیا به خاطر قدرت مالی بالا، توان تولید و رشد اقتصادی دارند اما امروز ما درگیر هماهنگی‌های دولتی هستیم که این موضوع به حکمرانی غلط اقتصادی ما باز می‌گردد. همتی در ادامه گفت: خوشبختانه با قانون جدید تأمین مالی تولید و زیرساخت که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده، هماهنگی نهادهای اقتصادی به صورت مطلوبی پیش‌بینی شده است. امروز ما به صورت جدی با کمبود سرمایه در بازار سرمایه روبه‌رو هستیم و اگر قرار باشد اهتمام به بورس بازگردد باید عملکرد سازمان بورس مطلوب باشد. سازمان بورس سه وظیفه مهم دارد که یکی افشای کدهاست، دوم اینکه سازمان بورس باید با فعالان بازار جلسات متعدد برگزار کند و وظیفه سوم به برخورد با فساد و شفاف‌سازی بازمی‌گردد. امروز بسیاری از صاحب‌نظران و فعالان بازار سرمایه از عملیات‌های موجود در این بازار گلایه می‌کنند. او در رابطه با مشکلات تولید تصریح کرد: ما به چه جایگاهی در اهداف چشم‌انداز ۱۴۰۴ رسیده‌ایم. معنا ندارد وقتی که کمبود برق داریم تولید را متوقف کنیم. امروز دغدغه مدیران این است که آیا قطع برق خانه‌ها بهتر است یا قطع برق صنایع تولیدی و این‌گونه است که امروز ۵۰ درصد از حاشیه سود شرکت‌ها کاهش یافته است. امیدوارم آقای صیدی در جایگاه خود محکم باشد و اجازه ندهد که تصمیمات تحمیلی بر بازار بورس اثر گذاشته و به اقتصاد لطمه بزند. وزیر امور اقتصادی و دارایی تصریح کرد: امروز مشکلات اقتصادی کشور بسیار زیاد است و ما نیز با علم به این مشکلات وظایف را بر عهده گرفته‌ایم. سازمان بورس نیز باید به مرکز اعتبار کشور تبدیل شود.

گزارش

راهکارهای رهاشده دیپلماسی انرژی

مهدی عرب‌صادق، کارشناس انرژی: امنیت در سیاست‌های بین‌المللی دارای ابعاد چندوجهی است که انرژی از جنبه‌ها و ابزارهای بارز آن است و دیپلماسی فعال بین‌المللی در این حوزه را می‌طلبد و در سال‌های اخیر توسط کسانی که نه درکی از دیپلماسی دارند و نه انرژی، قربانی شده و امنیت کشور را در مخاطره قرار داده است.

کشوری که دارای منابع غنی انرژی است، باید توان بیشتری در حوزه روابط بین‌الملل داشته باشد و از این منابع به عنوان اهرمی برای تأثیرگذاری بر دیگر کشورها استفاده می‌کرد. امروز دیپلماسی انرژی کشورمان درگیر یک فرصت و یک تهدید است؛ فرصت افزایش اهمیت ژئوپلیتیک به دلیل رشد نقاط تولید و مصرف گاز در منطقه و تهدید کسری تراز گاز و برق در کشور، حتی برای تأمین نیازهای داخلی. راهکار رفع این تهدید دنبال کردن سیاست صادرات و واردات هم‌زمان گاز و برق است. متعاقب آن، توسعه زیرساخت‌ها منوط بر آمایش سرزمینی در قطب‌های داخلی تولید و عرضه انرژی رقم خواهد خورد و منابع مالی از طریق افزایش حق ترانزیت قابل تحقق است و این، هم آورده امنیتی دارد و هم آورده ارزی. اما متأسفانه در عین نیاز، حلقه مفقوده برنامه هفتم توسعه، مسئله فراموش‌شده دیپلماسی انرژی است و برای فرصت‌های از دست رفته دیپلماسی نیز چاره‌ای نشده است و برنامه هفتم توسعه به‌یقین نیاز به اصلاح و الحاق در زمینه انرژی دارد. در شرایط فعلی کشور حدود ۸۱ هزار مگاوات نیاز مصرف هم‌زمان برق است و تراز تولید کشور با اتکا به منابع نسبتا ناپایدار آبی، حدود ۶۴ هزار مگاوات است و البته با خروج بخشی از واحدهای آبی در اواخر فصل تابستان، تولید به حدود ۶۰ هزار مگاوات افت می‌کند. روند کلی سیاست‌ها به نحوی است که سال آتی از ۲۵ هزار مگاوات ناترازی عبور خواهیم کرد.در چنین شرایطی تراز تبادلی برون‌مرزی کشور طی یک دهه اخیر ۸۵ درصد کاهش داشته است و از ۱۰ تراوات ساعت به ۱.۷ تراوات ساعت رسیده است. ناترازی شبکه انتقال در ورای ناترازی تولید نیروگاهی پنهان شده است و حتی افزایش واردات برق هم مشکل ناترازی کشور را حل نخواهد کرد. چرا شبکه انتقال برق کشور دچار انسداد و خفگی یا به عبارت تخصصی‌تر دچار حبس تولید و کمبود تولیدهای قطبی بین ناحیه‌ای است؟ ضمن اینکه در زمستان، ناترازی گاز صنعت برق را به کما می‌برد و انسداد شبکه انتقال باعث ناکارآمدی صنعت برق در حل چالش سوخت خواهد شد. سوخت مایع گازوئیل و مازوت نیز دوای درد نخواهد بود؛ چراکه پای ناترازی شبکه حمل‌ونقل سوخت مایع به میان می‌آید که اگر این هم نباشد وزارت نیرو درگیر ناترازی منابع مالی به میزان حدود دو میلیارد دلار برای تأمین سوخت مایع خواهد بود. درحال‌حاضر هدف بدون نقشه راه برنامه هفتم توسعه، تبدیل‌شدن ایران به قطب انرژی با محور تجارت گاز است تا طبق آن سهم ایران از صادرات سالانه ۲۰ میلیارد مترمکعب گاز به سالانه ۴۰ میلیارد مترمکعب برسد. هم‌اکنون سهم ما از واردات گاز صفر و از صادرات گاز نیز حدود ۱۸ میلیارد مترمکعب است. وقتی از حلقه مفقوده دیپلماسی انرژی در روابط بین‌الملل می‌گوییم، مصداق بارز آن قطع صادرات گاز ما به هند و پاکستان است؛ آن‌هم در شرایطی که بنا بر موقعیت ژئوپلیتیکی کشورمان مباید حتی بخشی از ۹۵ میلیارد مترمکعب گاز مازاد روسیه پس از جنگ اوکراین را نیز به این کشورهای شرق مرزمان سوآپ می‌کردیم؛ اما وقتی نقشه راه دیپلماسی وجود ندارد از این هم غافل می‌شویم. اکنون مطلقا نباید معطل توسعه زیرساخت و سپس توسعه صادرات بشویم. باید از سبد ژئوپلیتیکی خود بهره‌مند شویم.

نوبت دوم

آگهی فراخوان مناقصه عمومی یک مرحله ای
شماره RNL-0348008-ME

شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند (سهامی عام)

تحت عنوان خرید HEAT EXCHANGER TUBES

شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند در نظر دارد تامین موضوع صدرالاشاره را از طریق تجدید مناقصه عمومی طبق اسناد مناقصه به تامین کننده/ تولید کننده / سازنده واجد شرایط واگذار نماید. شرکتهای متقاضی می توانند جهت دریافت اطلاعات بیشتر و شرایط شرکت در مناقصه به سایت WWW.IKORC.IR مراجعه نمایند.

۱- موضوع مناقصه :
الف) شرح مختصر:

ردیف	شماره مناقصه	موضوع مناقصه	تعداد	مبلغ برآورد (ریال)	مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار(ریال)
۱	RNL-0348008-ME	HEAT EXCHANGER TUBES	۴۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۳۷۸,۰۰۰,۰۰۰

ب) تضمین مورد قبول شامل: ضمانتنامه بانکی/ چک تضمینی/ چک بین بانکی / واریز وجه نقد
ج) شرکت در رد یا قبول هر یک یا تمام پیشنهادها بدون آنکه محتاج به ذکر دلیل باشد مختار است.
۲) کلیه اشخاص حقوقی واجد شرایط میتوانند مطابق تاریخ های ذیل جهت دریافت اسناد استعلام ارزیابی به آدرس اینترنتی فوق الذکرمراجعه نمایند و پس از دریافت اسناد و مطالعه آن ، مستندات ارزیابی کیفی را در قالب لوح فشرده در مهلت مقرر به آدرس ذیل ارسال نمایند .بدیهی است پیشنهاد هایی که با شرایط مندرج در فراخوان اختلاف داشته وارسال مدارک مناقصه از سوی متقاضیان بعد از مهلت مقرر قابل پذیرش نمی باشد. پس از ارزیابی کیفی از متقاضیان تائید شده جهت ادامه فرآیند مناقصه دعوت بعمل خواهد آمد.
۳) مهلت دریافت اسناد :
۳-۱- مهلت دریافت اسناد استعلام ارزیابی کیفی: روز شنبه مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۱۴
۳-۲- مهلت ارسال پاسخ استعلام ارزیابی کیفی: روز شنبه مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۱۴
۴) نام و نشانی دستگاه مناقصه‌گزار: اراک، کیلومتر۲۰جاده بروجرد- دو راهی شازند- شرکت پالایش نفت امام خمینی (ره)شازند- اداره تدارکات کالا- واحد مناقصات-اتاق ۱۱۸
تلفن تماس:۳۳۴۹۲۹۱۶و۳۳۴۹۲۸۴۰-۰۸۶
فکس: ۳۳۴۹۱۵۰۷-۰۸۶ یا ۳۴۱۶۶۰۱۳-۰۸۶

روابط عمومی شرکت پالایش نفت امام خمینی (ره)شازند
۵۰۸۹

نوبت دوم

فراخوان تجدید مناقصه عمومی یک مرحله‌ای
(ارزیابی ساده)

سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس

موضوع: خرید یک دستگاه بازرسی ایکس ری ۲ منبعی ۵۵*۷۵ فرودگاه بین المللی خلیج فارس عسلویه به شماره مناقصه ۱۴۰۳/۱۷
سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس در نظر دارد انجام خدمات با موضوع فوق را طبق مشخصات و شرایط کلی زیر، از طریق مناقصه عمومی یک مرحله‌ای و پس از ارزیابی ساده به پیمانکار واجد شرایط واگذار نماید (اطلاعات تکمیلی در اسناد مناقصه می‌باشد) :
۱- نام و نشانی مناقصه‌گزار: سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس - استان بوشهر، عسلویه، ساختمان مرکز همایش‌های خلیج فارس
۲- مبلغ برآورد اولیه : ۷۲,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۳- نوع و مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار: ضمانت نامه معتبر بانکی یا وجه نقد به مبلغ ۳,۶۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال که قابل تمدید به مدت سه ماه با درخواست مناقصه گزار می باشد.
۱- شرایط شرکت در مناقصه : اشخاص حقوقی (درج زمینه فعالیت بازرگانی در اساسنامه شرکت)
۲- فرآیند انتخاب برنده مناقصه به صورت ارزیابی ساده انجام می گردد لذا مناقصه‌گران بایستی علاوه بر بارگذاری اسناد مورد درخواست و مستندات در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس اینترنتی www.setadiran.ir ، صرفاً (پاکت الف) را که حاوی ضمانتنامه فرآیند ارجاع کار می باشد به صورت فیزیکی به دبیرخانه کمیسیون مناقصات ارائه نمایند.
۳- آخرین مهلت دریافت اسناد مناقصه از سامانه ستاد : یک هفته پس از تاریخ چاپ آگهی نوبت دوم
۴- زمان و محل برگزاری جلسه توجیهی: متعاقباً از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) در قسمت توضیحات اعلام می گردد.
۵- مهلت بارگذاری پاکت‌های پیشنهاد قیمت در سامانه ستاد : متعاقباً از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) اعلام می گردد.
۶- زمان گشایش پاکت های پیشنهاد مالی مناقصه (پاکت‌های الف، ب و ج) : متعاقباً از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) اعلام می گردد.
تلفن کمیسیون مناقصات: ۴- ۰۷۷۳۱۳۷ ۲۱۵۰ نمابر : ۰۷۷۳۱۳۷۲۱۵۵
شناسه آگهی : ۱۷۸۶۶۳۶
نوبت اول : ۱۴۰۳/۰۶/۲۶ نوبت دوم : ۱۴۰۳/۰۶/۲۸

روابط عمومی سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس
۵۱۱۸